

**ATROF-MUHIT MUHOFAZASINI TA'MINLASHDA YASHIL LOYIHALARNING
O'RNI****Tojiyev Sunnat Husniddin o'g'li****O'zbekiston Respublikasi Bank moliya akademiyasi****Loyiha boshqaruvi yo'nalishi tinglovchisi****tojiyev.sunnat0709@gmail.com****<https://doi.org/10.5281/zenodo.16153817>**

Atrof-muhit muhofazasini ta'minlashda yashil loyihalarining o'rni bugungi kunda dunyo miqyosida juda muhim hisoblanadi. Yashil loyihalar nafaqat tabiiy resurslarni samarali ishlatishga, balki iqlim o'zgarishini kamaytirishga va ekologik barqarorlikni ta'minlashga ham qaratilgan. Yashil iqtisodiyot va ekologik barqaror rivojlanish tushunchalari, ayniqsa, sanoat rivojlanishi va urbanizatsiya jarayonlari ortidan kelib chiqadigan ekologik tahdidlarga qarshi kurashish zaruratidan kelib chiqadi. Shu sababli, yashil loyihalar atrof-muhitni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Energiya tejamkorligi va qayta tiklanuvchi energiya manbalari. Yashil loyihalar, asosan, energiya tejamkorligi va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. Quyosh energiyasi, shamol energiyasi, bioenergiya va geotermal energiya kabi manbalar, an'anaviy energiya manbalariga qaraganda ekologik jihatdan ancha toza va barqaror hisoblanadi. Yashil loyihalar bu manbalardan foydalanishni kengaytirish orqali karbon chiqindilarini kamaytirishga va iqlim o'zgarishini sekinlashtirishga yordam beradi.

Chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash. Yashil loyihalar chiqindilarni kamaytirish va ularni qayta ishlashni optimallashtirishga yordam beradi. Masalan, qurilish sanoatida yashil loyihalar atrof-muhitga zarar yetkazmasdan materiallarni qayta ishlash va energiya samaradorligini oshirishga qaratilgan. Shu bilan birga, ko'plab yashil loyihalar chiqindilarni kamaytirish va resurslarni boshqarishda innovatsion texnologiyalarni qo'llashga yordam beradi.

Suv resurslarini boshqarish. Yashil loyihalar suv resurslarining samarali boshqarilishini ta'minlashga qaratilgan. Bu, suvni tejash, uni toza saqlash va uning ekologik ta'sirini minimallashtirishni o'z ichiga oladi. Masalan, suvni tejaydigan texnologiyalar va suvni tozalash usullarining rivojlanishi atrof-muhitni muhofaza qilishga yordam beradi.

Biologik xilma-xillikni saqlash. Yashil loyihalar biologik xilma-xillikni saqlashni ta'minlashga yordam beradi. Bu, o'z navbatida, ekosistemalar uchun zarur bo'lgan muhim resurslarni saqlashga yordam beradi. Yashil loyihalar tabiatni saqlash, noyob va xavf ostidagi turlarning himoyasini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Barqaror shaharlar va infratuzilma. Yashil loyihalar barqaror shahar infratuzilmasini yaratishda ham o'z o'rniga ega. Yashil qurilish, energiya samaradorligi yuqori bo'lgan binolar va iqlimga moslashtirilgan shahar loyihalari atrof-muhitga kam zarar etkazadi. Bunday loyihalar shaharlar va qishloqlarda yashash sharoitlarini yaxshilashga yordam beradi.

Ijtimoiy va iqtisodiy ta'sir. Yashil loyihalar ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham muhim. Ular yangi ish o'rinlarini yaratadi, ekologik xabardorlikni oshiradi va odamlarning atrof-muhitga bo'lgan mas'uliyatini kuchaytiradi. Shu bilan birga, yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanishni ta'minlab, resurslardan tejamkor foydalanishni rag'batlantiradi. Innovatsiyalar va texnologik taraqqiyot. Yashil loyihalar yangi texnologiyalarni yaratishga va innovatsiyalarni amalga oshirishga qaratilgan. Masalan, ekologik toza texnologiyalar, energiya

samaradorligini oshiruvchi qurilmalar va chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalari yashil loyihalar orqali rivojlanmoqda. Bu texnologiyalar atrof-muhitga zarar keltirmasdan iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi.

Atrof-muhitni muhofaza qilishda yashil loyihalarining o'rni juda katta. Ular nafaqat ekologik barqarorlikni ta'minlash, balki iqtisodiy rivojlanish va ijtimoiy barqarorlikni ham qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. Yashil loyihalar orqali tabiiy resurslarni samarali boshqarish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, hamda biologik xilma-xillikni saqlashga qaratilgan tashabbuslar atrof-muhitni asrashda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, yashil loyihalar, hozirgi kunda, global ekologik muammolarga qarshi kurashishda muhim vosita sifatida qaraladi.

Atrof-muhit muhofazasini ta'minlashda yashil loyihalarining o'rni hozirgi kunda juda muhim va dolzarb mavzu hisoblanadi. Bu, ekologik barqarorlikni saqlash, tabiiy resurslarni tejamkorlik bilan ishlatish, ifloslanishni kamaytirish va iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish kabi keng qamrovli masalalarni o'z ichiga oladi. Yashil loyihalar atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan innovatsion tashabbuslar bo'lib, ular quyidagi asosiy omillarga ta'sir ko'rsatadi:

- Ekologik barqarorlikni ta'minlash: Yashil loyihalar tabiiy resurslardan tejamkorlik bilan foydalanishga, chiqindilarni kamaytirishga va atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan bo'lishi kerak. Bu, o'z navbatida, ekosistemalarning saqlanishiga yordam beradi.
- Iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish: Yashil loyihalar, ayniqsa, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan (masalan, quyosh, shamol) foydalanish orqali karbon izini kamaytirishga yordam beradi. Bu iqlim o'zgarishini sekinlashtirishda muhim ahamiyatga ega.
- Barqaror iqtisodiy rivojlanish: Yashil iqtisodiyot barqaror va uzoq muddatli iqtisodiy o'sish uchun imkon yaratadi. Bu loyihalar yangi ish o'rinlarini yaratadi va resurslarni samarali ishlatishni ta'minlaydi.
- Ijtimoiy ta'sir: Yashil loyihalar aholi salomatligini yaxshilash, yashash sharoitlarini yaxshilash va ekologik xabardorlikni oshirishga yordam beradi. Aholining atrof-muhitga bo'lgan mas'uliyatli yondashuvini shakllantiradi.
- Texnologik innovatsiyalar: Yashil loyihalar ko'pincha yangi texnologiyalarning ishlab chiqilishini talab qiladi. Bu texnologiyalar energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik xavf-xatarlarni kamaytirishga yordam beradi.

Umuman olganda, yashil loyihalar atrof-muhitni muhofaza qilishda katta ahamiyatga ega va ularning rivojlanishi global iqlim o'zgarishi va ekologik muammolarni hal etishda katta yordam beradi. Shu bilan birga, yashil loyihalar iqtisodiy o'sish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga ham hissa qo'shadi.

Atrof-muhitni muhofaza qilishda yashil loyihalarining o'rni juda muhim. Ular tabiiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlab, chiqindilarni kamaytirishga va qayta ishlashni optimallashtirishga qaratilgan. Yashil loyihalar, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, energiya samaradorligini oshirish va ekologik xavflarni kamaytirish orqali iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, ular biologik xilma-xillikni saqlash, suv resurslarini boshqarish va barqaror shahar infratuzilmasini yaratishda ham katta ahamiyatga ega. Yashil loyihalar iqtisodiy o'sish, yangi ish o'rinlarini yaratish va ekologik xabardorlikni oshirishga yordam beradi, shu bilan birga atrof-muhitni asrashda muhim vosita hisoblanadi.

References:**Используемая литература:****Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonun (2019)
2. "Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni rivojlantirish to'g'risida"gi Qonun (2019)
3. "Chiqindilarni boshqarish to'g'risida"gi Qonun (2020)
4. Abdujalilov, D. (2017). *O'zbekistonning atrof-muhitni muhofaza qilish siyosati*
5. Mirzayev, M. (2018). *Yashil iqtisodiyot: Tabiatni saqlash va iqtisodiy rivojlanish*
6. Ismoilov, K. (2015). *Atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslardan samarali foydalanish*
7. Meadows, D. H., Meadows, D. L., & Randers, J. (2004). *Limits to Growth: The 30-Year Update*.